ĢENERĀLADVOKĀTES ELEANORAS ŠARPSTONES [*ELEANOR SHARPSTON*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2018. gada 5. jūlijā [1]

Lieta C-305/17

FENS spol. s r.o.
pret
Slovenská republika – Úrad pre reguláciu sieťových odvetví

(*Okresný súd Bratislava II* (Bratislavas II rajona tiesa, Slovākija) lūgums sniegt prejudiciālu lēmumu)

Brīva preču aprite – Izvedmuitas nodokļi – Maksājumi ar muitas nodokļiem līdzvērtīgu iedarbību – Iekšējie nodokļi – Maksājums par tīkla pakalpojumiem saistībā ar elektroenerģijas transportēšanu

1. Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir saistīts ar vienu no iekšējā tirgus pīlāriem, proti, brīvu preču apriti. Prejudiciālie jautājumi ir saistīti ar šīs brīvības iekšējās un ārējās dimensijas pamataspektu – muitas savienību. Šīs lietas īpašā nozīme ir tajā, ka tā sniedz Tiesai iespēju no jauna aplūkot divus iekšējā tirgus tradicionālos elementus, proti, maksājumus ar muitas nodokļiem līdzvērtīgu iedarbību un noteikumus par iekšējiem nodokļiem elektroenerģijas tirgus specifiskajā kontekstā.

Tiesiskais regulējums

Līgums par Eiropas Savienības darbību

2. Saskaņā ar LESD 28. panta 1. punktu "Savienība ietver muitas savienību, kas aptver visu preču tirdzniecību un paredz dalībvalstīm aizliegt savstarpējus ievedmuitas un izvedmuitas nodokļus un visus maksājumus ar līdzvērtīgu iedarbību, kā arī ieviest kopējus muitas tarifus attiecībās ar trešām valstīm".

3. LESD 30. pantā noteikts, ka "ievedmuitas un izvedmuitas nodokļi, kā arī citi maksājumi ar līdzīgu iedarbību dalībvalstu starpā ir aizliegti. Šis aizliegums attiecas arī uz fiskāliem muitas nodokļiem".

4. Atbilstoši LESD 110. pantam "dalībvalstis citu dalībvalstu ražojumiem tieši vai netieši neuzliek iekšējos nodokļus, kas lielāki par tiem, kas tieši vai netieši uzlikti līdzīgiem vietējiem ražojumiem".

1 Oriģinālvaloda – angļu.

Direktīva 2003/54

5. Direktīvā 2003/54 bija noteikti kopīgie noteikumi elektroenerģijas ražošanai, pārvadei, sadalei un piegādei [2].

6. Saskaņā ar 2. panta 3. punktu pārvade ir "elektroenerģijas transportēšana apvienotajā ļoti augsta sprieguma un augsta sprieguma pārvades tīklā, lai to piegādātu gala patērētājiem vai izplatītājiem, bet neietverot piegādi".

7. 9. panta c) punktā bija noteikts, ka pārvades sistēmas operatori ir atbildīgi "par drošas, uzticamas un efektīvas elektroenerģijas sistēmas nodrošināšanu". Šajā kontekstā "noteikumi, ko pārvades sistēmas operatori pieņem attiecībā uz elektroenerģijas sistēmas līdzsvarošanu, ir objektīvi, pārredzami un nediskriminējoši, tostarp noteikumi par maksas iekasēšanu no tīklu sistēmu lietotājiem elektroenerģijas nevienmērīgas piegādes gadījumā" [3].

Direktīva 2005/89

8. Direktīvā 2005/89 ir noteikti pasākumi, kuru mērķis ir garantēt elektroapgādes drošumu, lai nodrošinātu iekšējā elektroenerģijas tirgus pienācīgu darbību, kā arī nodrošinātu pienācīgu ražošanas jaudu līmeni, pienācīgu līdzsvaru starp piegādi un pieprasījumu un atbilstīgu starpsavienojumu līmeni starp dalībvalstīm iekšējā tirgus attīstībai. Ar direktīvu ir arī izveidota sistēma, saskaņā ar kuru dalībvalstis nosaka pārskatāmu, stabilu un nediskriminējošu politiku attiecībā uz elektroapgādes drošumu, kas ir savietojama ar konkurētspējīga iekšējā elektroenerģijas tirgus prasībām [4].

9. Saskaņā ar minētās direktīvas 5. pantu dalībvalstīm ir jāveic atbilstīgi pasākumi, lai uzturētu līdzsvaru starp pieprasījumu pēc elektroenerģijas un ražošanas jaudu iespējām.

Valsts tiesības

10. Saskaņā ar lietas apstākļu norises laikā spēkā esošo *Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 317/2007 Z. z., ktorým sa ustanovujú pravidlá pre fungovanie trhu s elektrinou* (Slovākijas Republikas valdības Noteikumi Nr. 317/2007 par elektroenerģijas tirgus darbības noteikumiem, turpmāk tekstā – "Elektroenerģijas noteikumi") 12. panta 9. punktu elektroenerģijas eksporta gadījumā elektroenerģijas eksportētājam ir jāmaksā tīkla pakalpojumu maksājums, ja vien tas nepierāda, ka eksportētā elektroenerģija vispirms tika importēta "konkrētajā teritorijā" minētā tiesību akta izpratnē [5].

Fakti, tiesvedība un prejudiciālie jautājumi

11. *FENS spol. s.r.o.*, kas šobrīd ir pieteicēja pamatlietā, ir sākotnējās pieteicējas *Korlea Invest a.s.* (turpmāk tekstā – "*Korlea*") no šīs lietas izrietošo tiesību pārņēmējs.

2 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2003/54/EK (2003. gada 26. jūnijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un par Direktīvas 96/92/EK atcelšanu (OV 2003, L 176, 37. lpp.) 1. pants. Direktīva zaudēja spēku 2011. gada 3. martā, kad to atcēla ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2009/72/EK (2009. gada 13. jūlijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu (OV 2009, L 211, 55. lpp.).

3 11. panta 7. punkts

4 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2005/89/EK (2006. gada 18. janvāris) par pasākumiem, lai nodrošinātu elektroapgādes drošumu un ieguldījumus infrastruktūrā (OV 2006, L 33, 22. lpp.), 1. pants.

5 Proti, Slovākijas Republikas teritorijā, kurā transportēšanas vai sadales sistēmas pārvaldītājam ir jānodrošina elektroenerģijas transportēšana vai sadale (*Zákon č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov* (Likums Nr. 251/2012 par enerģētiku un par dažu likumu grozījumiem un papildinājumiem) 2. panta a) punkts).

12. *Korlea* bija ieguvusi atļauju darboties Slovākijas elektroenerģijas nozarē kā piegādātāja, un tās darbības ietvēra elektroenerģijas iegādi, realizāciju un eksportu. Šo darbību kontekstā *Korlea* ar *Slovenské elektrárne a.s.* (Slovākijas uzņēmums, kurš bija iesaistīts elektroenerģijas ražošanas nozarē) noslēdza pamatlīgumu par elektroenerģijas pārdošanu un iegādi, kas stājās spēkā 2006. gada 15. augustā, kā arī atsevišķus piegādes līgumus. 2008. gada 16. janvārī *Korlea* noslēdza transportēšanas līgumu ar *Slovenská elektrizačná prenosová sústava a.s.* (Slovākijas uzņēmums, kura pārziņā bija valsts elektroenerģijas transportēšanas tīkls) par elektroenerģijas transportēšanu pa starpsavienojuma līnijām un transporta pakalpojumu pārvaldi un sniegšanu. Transportēšanas līgumā bija paredzēts, ka *Korlea* veic maksājumu par tīkla pakalpojumu sniegšanu saistībā ar elektroenerģijas eksportu, ko aprēķina, pamatojoties uz Elektroenerģijas noteikumu 12. panta 9. punktu, ja tā nevarēs pierādīt, ka eksportētā elektroenerģija vispirms tika importēta Slovākijā.

13. *Korlea* samaksāja transportēšanas uzņēmumam maksājumu 6 815 853,415 EUR apmērā par tīkla pakalpojumu sniegšanu saistībā ar elektroenerģijas eksportu laikā no 2008. gada 1. janvāra līdz 2008. gada 31. decembrim. Maksājuma apmērs tika aprēķināts, pamatojoties uz *Úrad pre reguláciu sieťových odvetví* (Enerģētikas pārvaldes iestāde, turpmāk tekstā – "*ÚRSO*"), kas kopā ar Slovākijas Republiku ir atbildētāja pamatlietā, 2007. gada 4. decembra lēmumu.

14. Ar 2008. gada 13. oktobra vēstuli *Korlea* lūdza transportēšanas uzņēmumam un kompetentajai iestādei apturēt maksājuma iekasēšanu un atmaksāt jau samaksātās summas. Ar 2008. gada 30. oktobra vēstuli transportēšanas uzņēmums šo lūgumu noraidīja.

15. *Korlea* cēla prasību par zaudējumu atlīdzību pret *ÚRSO*. *Korlea* norādīja, ka maksājums par tīkla pakalpojumu sniegšanu ir maksājums ar muitas nodoklim līdzvērtīgu iedarbību. Ar to tika aplikta tikai un vienīgi Slovākijā ražota un eksportēta elektroenerģija, nevis elektroenerģija, kas ir vispirms importēta Slovākijā un tad atkārtoti eksportēta. *ÚRSO* apgalvoja, ka konkrētais maksājums ir pagaidu pasākums un tā mērķis ir nodrošināt Slovākijas enerģētikas tīkla darbības drošumu, uzticamību un stabilitāti.

16. Prasība tika noraidīta ar 2011. gada 4. februāra spriedumu. *Korlea* iesniedza apelācijas sūdzību *Krajský súd* (Apgabaltiesa, Slovākija), kura atcēla šo spriedumu un nodeva lietu atkārtotai izskatīšanai *Okresný súd Bratislava II* (Bratislavas II rajona tiesa, Slovākija, turpmāk tekstā – "iesniedzējtiesa").

17. Ņemot vērā iepriekš minēto, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai Elektroenerģijas noteikumu 12. panta 9. punkts ir atbilstošs LESD 28. un 30. pantam. Tādēļ tā lūdz sniegt prejudiciālu nolēmumu par šādiem jautājumiem:

"1. Vai LESD 30. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas liedz tādu valsts tiesību normu kā [Elektroenerģijas noteikumu] 12. panta 9. punkts, ar ko tiek ieviests īpašs maksājums par elektroenerģijas eksportu no Slovākijas Republikas teritorijas neatkarīgi no tā, vai elektroenerģija tiek eksportēta no Slovākijas Republikas teritorijas uz Eiropas Savienības dalībvalstīm vai uz trešajām valstīm, gadījumā, ja elektroenerģijas eksportētājs nepierāda, ka eksportētā elektroenerģija tika importēta Slovākijas Republikas teritorijā, proti, maksājums, ko piemēro vienīgi elektroenerģijai, kas ir ražota Slovākijas Republikas teritorijā, un no turienes eksportēta?

2. Vai arī tāds maksājums kā tas, kurš ir ieviests ar Elektroenerģijas noteikumu 12. panta 9. punktu, proti, maksājums, kuru piemēro vienīgi elektroenerģijai, kas ir ražota Slovākijas Republikā un eksportēta no Slovākijas Republikas teritorijas, neņemot vērā to, vai tas ir eksports uz trešajām valstīm vai eksports uz Eiropas Savienības dalībvalstīm, ir maksājums ar muitas nodoklim līdzvērtīgu iedarbību LESD 28. panta 1. punkta izpratnē?

3. Vai tāda valsts tiesību norma kā Elektroenerģijas noteikumu 12. panta 9. punkts atbilst brīvas preču aprites principam, kas ir paredzēts LESD 28. pantā?"

18. Rakstveida apsvērumus iesniedza *FENS*, Nīderlandes un Slovākijas valdības, kā arī Eiropas Komisija. *FENS* un Komisija sniedza mutvārdu apsvērumus 2018. gada 19. aprīlī notikušajā tiesas sēdē.

Vērtējums

Ievada apsvērumi

Elektroenerģija kā "prece"

19. Attiecīgajam ražojumam, lai attiecībā uz to tiktu piemēroti LESD noteikumi par brīvu preču apriti, ir jāietilpst "preces" kategorijā. Tiesa "preces" ir definējusi kā "ražojumus, kas var tikt novērtēti naudiskā izteiksmē un kas tādējādi var būt tirdzniecības darījumu priekšmets" [6].

20. Tiesa ir atzinusi, ka elektroenerģija neatkarīgi no tās nemateriālā rakstura ir uzskatāma par "preci" LESD izpratnē [7]. No minētā izriet, ka elektroenerģijai ir piemērojami Līgumā ietvertie noteikumi par brīvu preču apriti un muitas savienību.

21. Tiesa tāpat ir atzinusi, ka uz maksājumu, kas tiek iekasēts nevis par pašu produktu, bet par darbību, kura jāveic saistībā ar produktu (konkrētajā gadījumā – tīkla pakalpojumiem), var attiekties noteikumi par brīvu preču apriti. Gadījumā, ja maksājums tiek aprēķināts atbilstoši pārvadīto kilovatstundu skaitam, nevis elektroenerģijas pārvades attālumam vai jebkādam citam kritērijam, kas ir tieši saistīts ar pārvadi, tas ietekmē pašu produktu [8].

Piemērojamie tiesību akti

22. Apstāklis, ka valsts tiesa savus prejudiciālos jautājumus ir uzdevusi, formāli atsaucoties uz noteiktām Savienības tiesību normām, neliedz Tiesai sniegt šai tiesai visus interpretācijas elementus, kas tai var būt noderīgi, izspriežot izskatāmo lietu, neatkarīgi no tā, vai minētā tiesa savu jautājumu formulējumā uz tiem ir vai nav atsaukusies. Šajā ziņā Tiesai no visas valsts tiesas iesniegtās informācijas un tostarp no lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu pamatojuma ir tiesības nošķirt tos Savienības tiesību elementus, kuriem ir nepieciešama interpretācija, ņemot vērā strīda priekšmetu [9].

23. Konkrētajā lietā no lēmumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu minētā var secināt, ka, ceļot prasību pamatlietā, *FENS* būtībā vēlas saņemt to zaudējumu atlīdzību, kuri esot radušies *Korlea* tā iemesla dēļ, ka tā ir veikusi maksājumu par tīkla pakalpojumu sniegšanu saistībā ar elektroenerģijas eksportu. Iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai Elektroenerģijas noteikumos ietvertās tiesību normas, ar kurām ieviests šis maksājums, ir atbilstošas LESD 28. un 30. pantam [10].

24. Tomēr, ņemot vērā pamatlietas strīda priekšmetu, ir lietderīgi apsvērt citu primāro un sekundāro tiesību aktu noteikumu, proti, LESD 110. panta, kā arī Direktīvu 2003/54 un 2005/89, nozīmi.

6 Spriedums, 1968. gada 10. decembris, Komisija/Itālija, 7/68, EU:C:1968:51, 428. lpp.

7 Skat. tostarp spriedumu, 1994. gada 27. aprīlis, *Almelo*, C-393/92, EU:C:1994:171, 28. punkts.

8 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2008. gada 17. jūlijs, *Essent Netwerk Noord* u.c. C-206/06, EU:C:2008:413, 43. un 44. punkts un tajos minētā judikatūra.

9 Skat., piemēram, spriedumu, 2016. gada 29. septembris, *Essent Belgium*, C-492/14, EU:C:2016:732, 43. punkts.

10 Lietas apstākļu norises laikā LESD vēl nebija stājies spēkā. Tomēr, ņemot vērā to, ka attiecīgo tiesību normu saturs nav mainījies, kā arī ērtības labad es atsaukšos uz LESD, nevis uz EK līguma normām.

25. Saistībā ar minēto Nīderlandes valdība norāda, ka maksājums, kas tiek izskatīts konkrētajā lietā, ietilpst Direktīvas 2003/54 11. panta 7. punkta tvērumā, kas ļauj noteikt maksājumus transportēšanas sistēmas līdzsvarošanai. Tā atbilstība ES tiesībām tādējādi drīzāk ir jāvērtē attiecībā pret minēto direktīvu, nevis primārajiem ES tiesību aktiem.

26. Tiesa ir lēmusi, ka gadījumā, ja kāda joma Savienības līmenī ir pilnībā saskaņota, ikviens valsts pasākums, kas attiecas uz šo jomu, ir jāizvērtē, vadoties no šī saskaņošanas pasākuma noteikumiem, nevis primāro tiesību noteikumiem [11]. Attiecībā uz brīvu preču apriti judikatūrā ir atzīta šā principa piemērošana LESD 34.–36. panta kontekstā, kur regulēti importa un eksporta kvantitatīvie ierobežojumi dalībvalstu starpā [12]. Tādējādi, ņemot vērā Tiesas judikatūru, gadījumā, ja Nīderlandes valdības apgalvojums ir pareizs, uzmanība ir jāvērš galvenokārt uz Direktīvas 2003/54 noteikumiem, nevis noteikumiem par brīvu preču apriti.

27. Tomēr grūtības rada tas, ka iesniedzējtiesa nav Tiesai sniegusi nepieciešamo informāciju par to, vai pasākumi, ar kuriem ieviests lietā izskatāmais maksājums, ir saistīti ar konkrētu Direktīvas 2003/54 noteikumu. Ja šāda informācija būtu sniegta, Tiesai būtu kompetence interpretēt Direktīvu 2003/54 nolūkā noskaidrot, vai saskaņošana, kas īstenota ar šo direktīvu, ir pilnīga un tādējādi izslēdz vajadzību izvērtēt to, vai attiecīgie valsts tiesību noteikumi ir aizliegti saskaņā ar LESD 28. un 30. pantu.

28. Lai veiktu šādu novērtējumu, Tiesa izpēta uz saskaņošanu vērstā tiesību akta pieņemšanas kontekstu, tā raksturu, sasniedzamos mērķus un saturu [13].

29. Iekšējā elektroenerģijas tirgus izveide ir nepārtraukts process. Direktīva 2003/54, kas bija piemērojama lietas apstākļu norises laikā, bija otrais solis šajā virzienā, jo ar šo direktīvu tika atcelts pirmais šajā jomā pieņemtais tiesību akts, proti, Direktīva 96/92 [14]. Direktīva 2003/54 tika pieņemta ar mērķi nodrošināt līdzvērtīgus konkurences apstākļus visiem tirgus dalībniekiem [15]. Tomēr tā nesasniedza nospraustos mērķus iekšējās elektroenerģijas tirgus izveides procesā un tika atcelta ar Direktīvu 2009/72 [16]. Arī šī direktīva tiks aizstāta nolūkā (kā to norādījusi Komisija) "pieņemt aktuālus tirgus noteikumus saskaņā ar jauno tirgus situāciju, atļaujot elektroenerģijas brīvu kustību uz vietām, kur tā ir visnepieciešamākā, kad tā ir visnepieciešamākā par konkurenci nekropļojošiem cenu signāliem" [17].

30. Direktīvas 2003/54 pieņemšanas konteksts tādējādi drīzāk liecina par turpinātu saskaņošanas procesu, kuru ir nepieciešams pabeigt, nevis pilnīgu saskaņotību.

11 Spriedums, 2014. gada 1. jūlijs, *Ålands Vindkraft*, C-573/12, EU:C:2014:2037, 57. punkts un tajā minētā judikatūra.

12 Skat. tostarp spriedumus, 2014. gada 1. jūlijs, *Ålands Vindkraft*, C-573/12, EU:C:2014:2037, 57. un nākamie punkti, kā arī tajos minētā judikatūra; 2003. gada 11. decembris, *Deutscher Apothekerverband*, C-322/01, EU:C:2003:664, 64. un 65. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra.

13 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2001. gada 13. decembris, *DaimlerChrysler*, C-324/99, EU:C:2001:682, 42. punkts.

14 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 96/92/EK (1996. gada 19. decembris) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu (OV 1997, L 27, 20. lpp.).

15 Komisijas atzinums atbilstīgi EK līguma 251. panta 2. punkta trešās daļas c) apakšpunktam par Eiropas Parlamenta grozījumiem Padomes kopējā nostājā attiecībā uz priekšlikumu par Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvu par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un par Direktīvas 96/92/EK atcelšanu, ar ko groza Komisijas priekšlikumu saskaņā ar EK līguma 250. panta 2. punktu, 2003. gada 23. jūlijs, COM(2003) 429, galīgā redakcija.

16 Direktīvas 2009/72 preambulas 2. un 4. apsvērums.

17 Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu (pārstrādāta redakcija), 2016. gada 30. novembris, COM(2016) 864 *final*, 4. lpp.

31. Turklāt, manā ieskatā, direktīvu juridiskais raksturs (saskaņošanas līdzeklis, kas saskaņā ar LESD 288. pantu dalībvalstīm ļauj noteikt īstenošanas formas un metodes, kuras nepieciešamas konkrētā rezultāta sasniegšanai) ir pretrunā secinājumam, ka minēto direktīvu mērķis ir nodrošināt elektroenerģijas tirgus pilnīgu saskaņošanu [18]. Saistībā ar Direktīvu 2003/54 ir jānorāda, ka šādai pieejai par labu runā arī tās juridiskais pamats, proti, Līguma noteikumi par brīvību veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvību kopsakarā ar (šā brīža) LESD 114. pantu par tiesību aktu tuvināšanu. Tiesas sēdē Komisija arī pauda viedokli, ka saskaņošana, kas veikta ar šo direktīvu, ir daļēja.

32. Pievēršoties Direktīvas 2003/54 mērķiem un saturam, jānorāda, ka tajā ir noteikti kopīgie noteikumi elektroenerģijas ražošanai, pārvadei un piegādei [19].

33. Tādējādi Direktīvā 2003/54 ir paredzēts, ka dalībvalstīm ir jāizraugās tādi pārvades sistēmas operatori, kuri spēj pieņemt objektīvus, pārredzamus un nediskriminējošus noteikumus attiecībā uz elektroenerģijas sistēmas līdzsvarošanu un maksas iekasēšanu no tīklu sistēmu lietotājiem elektroenerģijas nevienmērīgas piegādes gadījumā. Normas un tarifi attiecībā uz šādiem pakalpojumiem ir jānosaka nediskriminējošā un izmaksas atspoguļojošā veidā, kā arī jāpublicē [20]. Dalībvalstu izraudzītās regulatīvās iestādes ir atbildīgas vismaz par tās metodikas noteikšanu vai apstiprināšanu pirms tās stāšanās spēkā, ko izmanto, lai aprēķinātu vai noteiktu pārvades tarifus [21].

34. Saistībā ar direktīvas mērķi un saturu šie noteikumi, manuprāt, ir tuvu pilnīgai saskaņošanai. Tomēr saistībā ar transportēšanas tarifiem kompetentās iestādes bauda zināmu rīcības brīvību. Tādējādi, manā ieskatā, saskaņošana, kas veikta ar šiem noteikumiem, nav pietiekami pilnīga, lai tā izslēgtu vajadzību izvērtēt to, vai pamatlietā izskatāmais tiesiskais regulējums atbilst LESD 28. un 30. pantam.

35. Par labu šādai nostājai liecina arī judikatūra. Tiesa ir interpretējusi Direktīvas 2003/54 noteikumus kopsakarā ar noteikumiem par brīvu preču apriti, lai izvērtētu valsts pasākumu zaļās elektroenerģijas bezmaksas sadalei saderīgumu [22]. No tā izriet, ka Tiesa šajā kontekstā *nav* uzskatījusi, ka ar Direktīvu 2003/54 veiktā saskaņošana būtu pilnīga [23].

36. Tādējādi es secinu, ka saskaņošana, kas veikta ar Direktīvu 2003/54, neizslēdz vajadzību izvērtēt to, vai tāds tiesiskais regulējums kā šajā lietā izskatāmais atbilst primāro tiesību aktu noteikumiem, proti, konkrēti LESD 28. un 30. pantam. Šie noteikumi ir tik fundamentāli nozīmīgi, ka ar Līgumu ir mēģināts novērst šo noteikumu apiešanu ar muitas nodokļu vai fiskālu pasākumu palīdzību [24].

37. Minētais, manuprāt, ir attiecināms arī uz Direktīvu 2005/89, uz kuru ir atsaukusies Slovākijas valdība nolūkā pamatot, ka lietā izskatāmais maksājums ir pasākums, kas noteikts, lai nodrošinātu piegāžu drošību un ieguldījumus infrastruktūrā.

18 Es neapgalvoju, ka saskaņošana, kas veikta ar direktīvu, nekādā gadījumā nevar būt tāda, kas izslēdz vajadzību izvērtēt to, vai attiecīgie valsts tiesību noteikumi, kuri ietilpst direktīvas darbības jomā, ir saskaņā ar primārajiem tiesību aktiem. Šāds secinājums būtu pretrunā Tiesas pieejai spriedumā, 1993. gada 12. oktobris, *Vanacker* un *Lesage*, C-37/92, EU:C:1993:836.

19 1. pants.

20 11. panta 7. punkts.

21 23. panta 2. punkts.

22 Spriedums, 2016. gada 29. septembris, *Essent Belgium*, C-492/14, EU:C:2016:732, 119. punkts.

23 Lietā par Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2009/28/EK (2009. gada 23. aprīlis) par atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanu un ar ko groza un sekojoši atceļ Direktīvas 2001/77/EK un 2003/30/EK (OV 2009, L 140, 16. lpp.), ar kuru izveidota vienota sistēma no atjaunojamajiem energoresursiem saražotas enerģijas izmantošanas veicināšanai, Tiesa lēma līdzīgi, proti, ka ar direktīvu veiktā saskaņošana nav tāda, lai izslēgtu vajadzību izvērtēt, vai valsts tiesiskais regulējums, kurš var likt šķēršļus zaļās elektroenerģijas importam no citām dalībvalstīm, ir saderīgs ar LESD 34. pantu. Skat. spriedumu, 2014. gada 1. jūlijs, *Ålands Vindkraft*, C-573/12, EU:C:2014:2037, 56.–64. punkts.

24 Par šo noteikumu fundamentālo nozīmi skat. spriedumu, 1969. gada 1. jūlijs, Komisija/Itālija, 24/68, EU:C:1969:29, 4. un 5. punkts.

38. Direktīva 2005/89 tika pieņemta tādā pašā kontekstā kā Direktīva 2003/54, un tai ir tāds pats juridiskais raksturs (skat. iepriekš 29.–31. punktu, kā arī Direktīvas 2005/89 preambulas 1. un 3. apsvērumu).

39. Direktīvas 2005/89 mērķis ir nodrošināt stabilu tiesisko regulējumu patiesi funkcionējošam un saskaņotam elektroenerģijas tirgum, kas ievieš pareizos stimulus tirgus dalībniekiem nolūkā nodrošināt piegāžu drošību un ieguldījumus [25]. Tādējādi ar direktīvu izveidota sistēma, saskaņā ar kuru dalībvalstis nosaka pārskatāmu, stabilu un nediskriminējošu politiku attiecībā uz elektroapgādes drošumu, kas ir savietojama ar konkurētspējīga iekšējā elektroenerģijas tirgus prasībām [26]. 5. pantā, uz kuru atsaucas Slovākijas valdība, ir minēta "atbilstīgu pasākumu" pieņemšana no dalībvalstu puses. Šķiet, ka dalībvalstis šajā ziņā saglabā rīcības brīvību un attiecīgi saskaņošana nav pilnīga.

40. Tādējādi, kā arī ņemot vērā šo secinājumu 35. un 36. punktā minēto Tiesas judikatūru, es secinu, ka saskaņošana, kas veikta ar Direktīvu 2005/89, neizslēdz vajadzību izvērtēt to, vai tāds tiesiskais regulējums kā šajā lietā izskatāmais atbilst primāro tiesību aktu noteikumiem un konkrēti LESD 28. un 30. pantam.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

41. Ar saviem trīs jautājumiem, kurus vislabāk apskatīt kopā, iesniedzējtiesa pēc būtības vēlas pārliecināties, ka tāds maksājums kā Elektroenerģijas noteikumu 12. panta 9. punktā paredzētais, kas noteikts par tīkla pakalpojumu sniegšanu saistībā ar elektroenerģijas eksportu, ir maksājums ar muitas nodoklim līdzvērtīgu iedarbību un tādējādi ir aizliegts saskaņā ar noteikumiem par brīvu preču apriti jeb precīzāk – LESD 28. un 30. pantu.

42. Iesniedzējtiesa konkretizē, ka maksājums, kas tiek izskatīts pamatlietā, tiek uzlikts neatkarīgi no tā, vai elektroenerģija tiek eksportēta uz citām dalībvalstīm vai uz trešajām valstīm.

LESD 28. un 30. panta piemērošana eksporta maksājumiem, ja eksports tiek veikts uz trešajām valstīm

43. LESD 28. panta 1. punktā ir noteikti pamatprincipi saistībā ar brīvu preču apriti un muitas savienību gan iekšējā, gan ārējā dimensijā. LESD 30. pantā ir noteikti muitas savienības iekšējie aspekti: aizliegums dalībvalstu starpā noteikt ievedmuitas un izvedmuitas nodokļus, kā arī citus maksājumus ar muitas nodokļiem līdzvērtīgu iedarbību [27].

44. Vai pamatlietas faktiskie apstākļi pilnībā ietilpst LESD 28. panta 1. punkta un 30. panta darbības jomā? Konkrētais maksājums varētu ietilpt 30. panta tvērumā tādā apmērā, kādā tas attiecas uz elektroenerģiju, kas paredzēta eksportam uz citām dalībvalstīm. Tomēr LESD nesatur konkrētus noteikumus attiecībā uz tirdzniecību ar trešajām valstīm, kas būtu līdzīgi tiem noteikumiem, kuri aizliedz dalībvalstu starpā noteikt maksājumus ar muitas nodokļiem līdzvērtīgu iedarbību. Tādējādi rodas jautājums, vai šādi maksājumi ar līdzvērtīgu iedarbību ir aizliegti arī tirdzniecībā ar trešajām valstīm.

25 Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par pasākumiem, lai nodrošinātu elektroapgādes drošumu un ieguldījumus infrastruktūrā {SEC(2003) 1368}, 2003. gada 10. decembris, COM(2003) 740, galīgā redakcija, 2. lpp.

26 1. panta 2. punkts.

27 Judikatūrā ir atzīts, ka abos minētajos noteikumos noteiktajiem aizliegumiem ir tieša iedarbība. Šajā nozīmē skat. spriedumu, 1970. gada 17. decembris, *SACE*, 33/70, EU:C:1970:118, 10. punkts, kurā Tiesa atzina, ka līdz ar pārejas perioda beigām (1968. gada 1. jūlijā) EEK līguma 9. un 13. pantā (tagadējais LESD 28. un 30. pants) noteiktajam aizliegumam pēc tā būtības būs tieša iedarbība.

45. Tiesa saistībā ar EEK līguma 9. pantu (šobrīd LESD 28. pants) un kopējo tirdzniecības politiku ir lēmusi, ka gan ES muitas teritorijas vienotība, gan kopējās tirdzniecības politikas viendabīgums tiktu būtiski iedragāti, ja dalībvalstīm tiktu atļauts vienpusēji uzlikt maksājumus ar muitas nodokļiem līdzvērtīgu iedarbību *importam* no trešajām valstīm [28].

46. Manuprāt, būtu tikai loģiski, ja šis secinājums tiktu attiecināts arī uz maksājumiem ar muitas nodokļiem līdzvērtīgu iedarbību saistībā ar *eksportu* uz trešajām valstīm.

47. Saskaņā ar LESD 207. pantu kopējās tirdzniecības politikas pamatā jābūt vienādiem principiem, jo īpaši attiecībā uz tostarp eksporta politiku. Kopienas Muitas kodeksā ievedmuitas un izvedmuitas nodokļi vienlīdzīgi un identiski ir definēti kā tādi, kas ietver gan muitas nodokļus, gan muitas nodokļiem līdzvērtīgus maksājumus, kas jāmaksā, preci ievedot un izvedot [29]. Kodeksa 161. panta 1. un 2. punktā ir noteikts, ka izvešanas procedūra ļauj Savienības preces izvest no Savienības muitas teritorijas un ka (attiecīgā gadījumā) izvedot tostarp ir jāpiemēro izvedmuitas nodokļi.

48. Turklāt savā pirmajā atzinumā par (šobrīd) LESD 218. panta 11. punktu Tiesa norādīja, ka eksporta politika ietilpst (tobrīd) Kopienas pilnvaru robežās [30]. Šāds secinājums ir atbilstošs Romas līgumā noteiktajai muitas savienības uzbūvei. Līgumos Eiropas Savienībai un tās iestādēm ir uzticēts uzdevums ārēji aizstāvēt Eiropas Savienības komerciālās intereses. Ja dalībvalstīm būtu ļauts īstenot savu tirdzniecības politiku ar ārpasauli (un faktiski šajā kontekstā īstenot savas intereses) paralēli Eiropas Savienības darbībām, acīmredzami tiktu traucēta šī pamatfunkcija [31]. Šobrīd LESD 3. panta 1. punkta a) un e) apakšpunktā ir skaidri nostiprinātas Eiropas Savienības ekskluzīvās pilnvaras saistībā ar muitas savienību un kopējo tirdzniecības politiku.

49. No minētā jāsecina, ka dalībvalstis nevar vienpusēji noteikt maksājumus ar izvedmuitas nodokļiem līdzvērtīgu iedarbību eksportam uz trešajām valstīm. Ja izrādītos, ka pamatlietā izskatāmais maksājums ietilpst šajā klasifikācijā, tas būtu aizliegts neatkarīgi no tā, vai tas tiek piemērots eksportam uz dalībvalstīm vai uz trešajām valstīm [32].

Klasificēšana par maksājumu ar muitas nodokļiem līdzvērtīgu iedarbību

50. Ar Līgumu ir mēģināts nodrošināt vispārēju darbības jomu un iedarbību noteikumam par muitas nodokļu un maksājumu ar līdzvērtīgu iedarbību izslēgšanu nolūkā ne tikai novērst šo pasākumu aizsargājošo raksturu, bet arī nolūkā nodrošināt brīvu preču apriti. Muitas nodokļu aizlieguma paplašināšana uz maksājumiem ar līdzvērtīgu iedarbību veikta nolūkā pastiprināt aizliegumu pret tirdzniecības šķēršļiem, kas radīti ar šādiem nodokļiem, palielinot aizlieguma iedarbīgumu. "Maksājumu ar muitas nodokļiem līdzvērtīgu iedarbību" jēdziens primārajos tiesību aktos nav definēts, bet ir veidojies saskaņā ar judikatūru, sākot jau no Eiropas integrācijas pirmsākumiem, nosakot, ka šāds

28 Spriedums, 1995. gada 5. oktobris, *Aprile*, C-125/94, EU:C:1995:309, 34. punkts.

29 4. panta 10. un 11. punkts Padomes Regulā (EEK) Nr. 2913/92 (1992. gada 12. oktobris) par Kopienas Muitas kodeksa izveidi (OV 1992, L 302, 1. lpp.), kas pēdējo reizi grozīta ar Padomes Regulu (EK) Nr. 1791/2006 (2006. gada 20. novembris), ar ko pielāgo atsevišķas regulas un lēmumus brīvas preču aprites, personu pārvietošanās brīvības, uzņēmējdarbības tiesību, konkurences politikas, lauksaimniecības (tostarp tiesību akti veterinārijas un fitosanitārijas jomā), transporta politikas, nodokļu, statistikas, enerģētikas, vides, sadarbības tieslietu un iekšlietu jomā, muitas savienības, ārējo attiecību, kopējās ārpolitikas un drošības politikas un iestāžu jomā saistībā ar Bulgārijas un Rumānijas pievienošanos (OV 2006, L 363, 1. lpp.). Šī regula tika atcelta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 450/2008 (2008. gada 23. aprīlis), ar ko izveido Kopienas Muitas kodeksu (Modernizētais Muitas kodekss) (OV 2008, L 145, 1. lpp.), kas bija daļēji piemērojama no 2008. gada 24. jūnija. 4. panta 15. un 16. punkts, kur definēti ievedmuitas un izvedmuitas nodokļu jēdzieni, kā arī lielākā daļa noteikumu par eksportēšanu no muitas teritorijas tobrīd nestājās spēkā (minētās regulas 188. panta 1. un 2. punkts). Šī regula savukārt tika atcelta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 952/2013 (2013. gada 9. oktobris), ar ko izveido Savienības Muitas kodeksu (OV 2013, L 269, 1. lpp.).

30 Atzinums 1/75 (ESAO vienošanās – Noteikumi par vietējiem izdevumiem), 1975. gada 11. novembris, EU:C:1975:145, 1362. lpp.

31 Skat. manus secinājumus atzinuma procedūrā 2/15 (ES un Singapūras brīvās tirdzniecības nolīgums), EU:C:2016:992, 96. punkts.

32 Pastāv atšķirība starp muitas nodokļiem un maksājumiem ar līdzvērtīgu iedarbību, ar kuriem tiek apliktas preces, kas tiek eksportētas uz citām dalībvalstīm, un nodokļiem un maksājumiem, ar kuriem tiek apliktas preces, kas tiek eksportētas uz trešajām valstīm un kas tādējādi tiek izvestas no Eiropas Savienības muitas teritorijas – pirmie no minētajiem ir pilnībā aizliegti, turklāt tas attiecas gan uz dalībvalstīm, gan ES iestādēm (LESD 30. pants), savukārt pēdējie no minētajiem ir aizliegti tikai dalībvalstīm, ņemot vērā to, ka tie ir Eiropas Savienības ekskluzīvā kompetencē.

maksājums ir: i) ikviens finansiāla rakstura maksājums, lai arī cik mazs tas būtu, neatkarīgi no tā nosaukuma un piemērošanas metodes, ii) kas vienpusēji noteikts vietējiem vai ārvalstu ražojumiem un iii) kas tiek uzlikts precēm tāpēc, ka tās šķērso robežu. Nav nozīmes tam, vai šāds maksājums ir noteikts valsts labā vai tam ir diskriminējoša vai aizsargājoša iedarbība [33].

51. Konkrētajā lietā ir nepieciešams skaidrot "maksājumu ar muitas nodokļiem līdzvērtīgu iedarbību" definīcijas trešo aspektu, proti, tāda maksājuma pastāvēšanu, kas uzlikts tāpēc, ka preces ir šķērsojušas robežu.

52. Iesniedzējtiesa ir paskaidrojusi, ka lietā izskatāmais maksājums tiek uzlikts elektroenerģijai, kas ir ražota Slovākijā un tad eksportēta. Eksportētā elektroenerģija, kas nav ražota Slovākijā, ar šādu maksājumu netiek aplikta. Iesniedzējtiesa nenorāda nevienu līdzīgu maksājumu, kas tiek piemērots Slovākijā ražotai un patērētai elektroenerģijai. Tādējādi, ja tiktu konstatēts, ka maksājums tiek uzlikts tikai elektroenerģijai, kas tiek eksportēta no Slovākijas, nevis elektroenerģijai, kas tiek patērēta Slovākijā, tas būtu pietiekams pamats secināt, ka izšķirošais faktors šāda maksājuma piemērošanai ir apstāklis, ka prece ir šķērsojusi robežu.

53. Tomēr Slovākijas valdība savos rakstveida apsvērumos ir norādījusi, ka Elektroenerģijas noteikumos paredzēts, ka šāds maksājums ir jāmaksā arī par elektroenerģiju, kas tiek patērēta Slovākijā, un to maksā galapatērētājs vai klients, kā arī (atsevišķos gadījumos) elektroenerģijas ražotājs un sadales tīkla operators, neatkarīgi no elektroenerģijas izcelsmes (vai tā ir vietējā ražojuma vai importēta) [34].

54. Vai šādā gadījumā ir iespējams, ka notikums, kas kalpo par pamatu maksājuma piemērošanai, ir apstāklis, ka ir tikusi šķērsota robeža?

55. Tiesa ir lēmusi, ka vietējais nodoklis, kas tiek iekasēts sistemātiski un saskaņā ar kritērijiem, kuri vienādi tiek piemēroti gan eksportējamām precēm, gan precēm, kas netiek eksportētas, neietilpst maksājumu ar muitas nodokļiem līdzvērtīgu iedarbību aizliegumā [35]. Noteicošais kritērijs ir tas, vai ekonomiskajā ziņā darījums, uz kā pamata tiek piemērots maksājums abu kategoriju precēm, ir identisks attiecīgā realizācijas posma, personu kategoriju, kurām šis maksājums ir jāveic, maksājuma aprēķināšanas metodes un maksājuma galīgās izmantošanas veida ziņā [36].

56. Tieši valsts tiesas rīcībā ir informācija, kas nepieciešama šo kritēriju piemērošanai.

57. Tomēr no Tiesai iesniegtās informācijas var secināt, ka maksājums netiek piemērots tādā līmenī, kas atbilstu tam pašam realizācijas posmam gan tās elektroenerģijas ziņā, kas tiek patērēta Slovākijā, gan tās elektroenerģijas ziņā, kas tiek eksportēta, kā arī ar maksājumu netiek apliktas tās pašas personu kategorijas. No Elektroenerģijas noteikumu 12. panta, tādā veidā, kādā Slovākijas valdība to norādījusi Tiesai, var secināt, ka par Slovākijā patērēto elektroenerģiju maksā galapatērētājs vai klients [37], savukārt par eksportēto elektroenerģiju maksā eksportētājs. Tādējādi pirmajā gadījumā maksājums tiek veikts par elektroenerģijas patērēšanu, turklāt principā tas tiek maksāts pēc elektroenerģijas transportēšanas, piegādes un patērēšanas posma. Pretēji tam, eksportētās elektroenerģijas gadījumā maksājuma veikšanas pienākums tiek uzlikts eksportētājam, turklāt elektroenerģija vēl nav tikusi nedz patērēta, nedz tā ir atstājusi pārvades tīklu.

33 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 1969. gada 1. jūlijs, *Brachfeld* un *Chougol Diamond*, 2/69 un 3/69, EU:C:1969:30, 222. lpp. Kopš šā sprieduma maksājumu ar muitas nodokļiem līdzvērtīgu iedarbību definīcija ir saglabājusies nemainīga. Skat. tostarp spriedumu, 2018. gada 1. marts, *Petrotel-Lukoil* un *Georgescu*, C-76/17, EU:C:2018:139, 21. punkts un tajā minētā judikatūra.

34 Slovākijas valdība šajā ziņā atsaucas uz Elektroenerģijas noteikumu 12. panta 2. un 8. punktu. Izskatās, ka *FENS* šo argumentu nav apstrīdējis.

35 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2002. gada 23. aprīlis, *Nygård*, C-234/99, EU:C:2002:244, 28. punkts.

36 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2002. gada 23. aprīlis, *Nygård*, C-234/99, EU:C:2002:244, 29.–39. punkts.

37 Atsevišķos gadījumos šo maksājumu veic sadales operators vai elektroenerģijas ražotājs par savās telpās patērēto elektroenerģiju, kuru tas patērējis citiem mērķiem, nevis elektroenerģijas ražošanai.

58. Raugoties no šī skatupunkta, konkrētā lieta ir nošķirama no *Nygård* lietas, kurā Tiesa secināja, ka notikums, kas kalpo par pamatu maksājuma uzlikšanai par Dānijā audzētām cūkām, kuras pārdotas nokaušanai vietējā tirgū, ko maksā ražotājs brīdī, kad cūkas tiek piegādātas nokaušanai, kā arī maksājuma uzlikšanai par cūkām, kuras eksportētas dzīvas, ko maksā eksportētājs, neatkarīgi no tā, vai viņš vienlaikus ir arī ražotājs, ir viens un tas pats, proti, brīdis, kad cūkas, Tiesas vārdiem sakot, tika izņemtas no "valsts primārās produkcijas" [38]. Šobrīd izskatāmajā lietā maksājums tiek uzlikts Slovākijā patērētai elektroenerģijai brīdī, kad tā ir sasniegusi galapatērētāju vai klientu, kā arī eksportētai elektroenerģijai pirms tās sadales un pirms tā ir pieejama galapatēriņam [39]. Turklāt elektroenerģija ir patērējama prece [40]. Ja maksājums tiek uzlikts elektroenerģijai tās patērēšanas brīdī, tas nozīmē, ka šis produkts vairs nav pieejams tirgū. Savukārt eksportētā elektroenerģija joprojām atrodas tirgū un var būt (un parasti arī ir) darījuma priekšmets turpmākos darījumos.

59. Pievēršoties maksājuma aprēķināšanas metodei, jānorāda, ka tas neapšaubāmi ir valsts tiesību jautājums. No Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem var secināt, ka maksājums tiek aprēķināts, pamatojoties uz pārvadītajām megavatstundām. *FENS* savos rakstveida apsvērumos ir norādījis, ka maksājuma apmērs par eksportēto elektroenerģiju bija lielāks, bet Slovākijas valdība to noliedz. Šā jautājuma pārbaude, kā arī apsvērumi par to, vai šādai diferenciācijai bija objektīvs iemesls, ir valsts tiesas kompetencē.

60. Turklāt no Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem var secināt, ka maksājuma materiāltiesiskā piemērošana un piemērošana laikā ir atšķirīga gadījumā, ja elektroenerģija tiek patērēta Slovākijā, un gadījumā, ja elektroenerģija tiek eksportēta. Tādējādi ar šo maksājumu tiek aplikta elektroenerģija, kas tiek patērēta Slovākijā, neatkarīgi no tā, vai tā ir vietējā ražojuma vai importēta, savukārt gadījumā, ja elektroenerģija tiek eksportēta, ar šo maksājumu tiek aplikta tikai tāda elektroenerģija, kas ir vietējā ražojuma. Turklāt, ja par maksājumu, kas tiek piemērots Slovākijā patērētai elektroenerģijai, var teikt, ka tas ir pastāvīgs pasākums, tad maksājums par eksportēto elektroenerģiju bija pagaidu pasākums, kas tika piemērots tikai laikā no 2008. gada 1. janvāra līdz 2009. gada 31. martam.

61. Savukārt attiecībā uz maksājuma galīgo izmantošanu Slovākijas valdība norāda, ka tas veido pārvades sistēmas operatora ieņēmumus un kalpo kā garantija pārvades sistēmas darbības uzticamībai. Slovākijas valdība uzskata, ka šie pakalpojumi nāk par labu gan elektroenerģijai, kas tiek patērēta vietēji, gan elektroenerģijai, kas tiek eksportēta. Tomēr šāda veida pakalpojums pēc savas būtības šķiet pastāvīgs. un tādējādi tas neizskaidro, kādēļ būtu jāpiemēro pagaidu maksājums. Turklāt, lai arī maksājuma galīgās izmantošanas veids ir elements, kas ir jāapsver, lai noteiktu notikumu, kas kalpo par pamatu aplikšanai ar maksājumu, judikatūrā ir noteikts, ka maksājumi ar muitas nodokļiem līdzvērtīgu iedarbību ir aizliegti neatkarīgi no to ieviešanas mērķa apsvērumiem un no tiem gūto ieņēmumu izmantošanas nolūka [41].

62. Tādēļ es pieturos pie viedokļa, ka šajā gadījumā notikums, kas kalpo par pamatu aplikšanai ar maksājumu, ir apstāklis, ka elektroenerģija ir šķērsojusi Slovākijas robežu. Konkrētajā lietā izskatāmais maksājums, ar kuru tika aplikta Slovākijā patērēta elektroenerģija, neatkarīgi no tā, vai tā bija vietējā ražojuma vai importēta, savukārt eksportētas elektroenerģijas gadījumā šo maksājumu piemērojot tikai uz īsu laika posmu, turklāt tikai elektroenerģijai, kas ražota vietēji, ir maksājums ar muitas nodoklim līdzvērtīgu iedarbību.

38 Spriedums, 2002. gada 23. aprīlis, *Nygård*, C-234/99, EU:C:2002:244, 29. punkts.

39 Vēlos piebilst, ka Tiesa noraidīja *FENS* argumentu par to, ka par eksportēto elektroenerģiju var tikt piemērots dubults maksājums par transportēšanas tīkla pakalpojumiem attiecībā uz situācijām, kad ES tiesībās nav paredzēti noteikumi, kas aizliegtu dubultus maksājumus. Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2002. gada 23. aprīlis, *Nygård*, C-234/99, EU:C:2002:244, 37. un 38. punkts.

40 Lai arī saskaņā ar enerģijas nezūdamības likumu enerģija nerodas no jauna un neizzūd, bet tikai pārvēršas no viena enerģijas veida citā, elektroenerģija pēc tās patērēšanas pārstāj pastāvēt *tirgū*, vismaz saistībā ar aplikšanu ar nodokļiem.

41 Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2007. gada 21. jūnijs, Komisija/Itālija, C-173/05, EU:C:2007:362, 42. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī 2004. gada 9. septembris, *Carbonati Apuani*, C-72/03, EU:C:2004:506, 31. punkts un tajā minētā judikatūra.

63. Saistībā ar eksporta maksājumu iespējamu pamatošanu ir jānorāda, ka judikatūrā ir nostiprināts tas, ka LESD 30. pantā noteiktajam aizliegumam ir vispārējs un absolūts raksturs [42]. Līgums nepieļauj nekādas atkāpes, un Tiesa ir lēmusi, ka no (šobrīd) LESD 28. un 30. panta skaidrības, noteiktības un neierobežotās darbības jomas izriet, ka muitas nodokļu aizliegums ir pamatnoteikums un ka jebkādām izmaiņām tādējādi ir jābūt skaidri atrunātām [43]. Tiesa ir lēmusi nepiemērot pēc analoģijas LESD 36. pantā noteiktās atkāpes no LESD 34. un 35. panta attiecībā uz muitas nodokļiem un maksājumiem ar muitas nodokļiem līdzvērtīgu iedarbību, norādot, ka izņēmumi no šāda fundamentāla noteikuma ir jāinterpretē šauri [44].

64. Tādējādi Slovākijas valdības argumenti par to, ka eksporta maksājumi ir pamatoti ar to, ka tie tika uzlikti saskaņā ar Direktīvas 2005/89 5. pantu un tikai laikā no 2008. gada 1. janvāra līdz 2009. gada 31. martam nolūkā nodrošināt tīklu darbības drošumu, uzticamību un stabilitāti, ņemot vērā prognozēto ražošanas samazināšanos, ir noraidāmi [45]. Turklāt apstrīdētie pasākumi apgrūtināja elektroenerģijas eksportu, ne vienmēr nodrošinot Slovākijas valdības nospraustā mērķa sasniegšanu [46].

65. Nīderlandes valdība ir norādījusi, ka lietā izskatāmais maksājums ir atlīdzība par pakalpojumu, kas garantē Slovākijas elektroenerģijas tīkla stabilitāti un uzticamību, un tādējādi tas neietilpst LESD 30. panta darbības jomā.

66. Tiesa ir atzinusi, ka maksājums, kas ir atlīdzība par pakalpojumu, kurš ir faktiski sniegts uzņēmējam un kura apmērs ir samērīgs ar minēto pakalpojumu, nav maksājums ar muitas nodoklim līdzvērtīgu iedarbību [47]. Tomēr, lai maksājums neietilptu LESD 30. panta darbības jomā, sniegtajam pakalpojumam ir jāparedz īpašs labums konkrētajam eksportētājam [48]. Labums sabiedrības interesēm ir pārāk vispārējs un grūti novērtējams, lai tiktu uzskatīts par reāli piešķirtu īpašu labumu [49].

67. Slovākijas valdība šo aspektu ir īsi aplūkojusi savos rakstveida apsvērumos, norādot, ka maksājums garantē transportēšanas tīklu uzticamību un darbību, kā arī nodrošina pakalpojumus, kas garantē ražotņu darbību. Slovākijas valdība nepiedalījās tiesas sēdē un nesniedza plašāku informāciju.

68. Tiesai iesniegtie materiāli nav pietiekami, lai novērtētu, vai lietā izskatāmais maksājums ir maksājums par pakalpojumiem, kas piešķir īpašu labumu konkrētam eksportētājam. Turklāt *FENS* tiesas sēdē apgalvoja, ka šis maksājums tiek aplikts ar PVN – šis apstāklis parasti norādītu uz to, ka maksājums ir atlīdzība par pakalpojumu, tomēr tas nav pietiekami, lai secinātu, ka tas atbilst Tiesas judikatūrā noteiktajiem kritērijiem un tādējādi ir uzskatāms par tādu atlīdzību par pakalpojumu, kurš ir faktiski sniegts uzņēmējam un neietilpst LESD 30. panta darbības jomā.

69. No iepriekš minētā izriet, ka, ņemot vērā valsts tiesas veicamo faktisko apstākļu izvērtējumu, tāds maksājums, kāds tiek aplūkots pamatlietā, kurš tiek uzlikts valstī ražotai elektroenerģijai, pamatojoties uz apstākli, ka tā ir šķērsojusi valsts robežu, ir maksājums ar izvedmuitas nodokļiem līdzvērtīgu iedarbību, kas ietilpst LESD 30. panta darbības jomā. Šis maksājums tāpat ir aizliegts saistībā ar eksportu uz trešajām valstīm, jo šādi maksājumi saskaņā ar LESD 3. panta 1. punkta a) un e) apakšpunktu, 28. panta 1. punktu, 206. un 207. pantu ietilpst Eiropas Savienības ekskluzīvā kompetencē.

42 Spriedums, 2000. gada 21. septembris, *Michailidis*, C-441/98 un C-442/98, EU:C:2000:479, 14. punkts un tajā minētā judikatūra.

43 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 1962. gada 14. decembris, Komisija/Luksemburga un Beļģija, 2/62 un 3/62, EU:C:1962:45, 432. lpp.

44 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 1968. gada 10. decembris, Komisija/Itālija, 7/68, EU:C:1968:51, 430. lpp.

45 Slovākijas valdība nav izskaidrojusi, kā tāds pagaidu pasākums, kas tiek izskatīts pamatlietā, varētu ietilpt šīs direktīvas 5. panta darbības jomā, ar kuru dalībvalstīm atļauts veikt atbilstīgus pasākumus elektroenerģijas piegādes un pieprasījuma līdzsvara uzturēšanai. Tā gluži vienkārši atkārto, ka maksājums ir saistīts ar sistēmas stabilitāti un piegādes drošumu un uzticamību.

46 Pēc analoģijas skat. spriedumu, 1968. gada 10. decembris, Komisija/Itālija, 7/68, EU:C:1968:51, 430. lpp.

47 Spriedums, 2004. gada 9. septembris, *Carbonati Apuani*, C-72/03, EU:C:2004:506, 31. punkts.

48 Spriedums, 1988. gada 27. septembris, Komisija/Vācija, 18/87, EU:C:1988:453, 7. punkts.

49 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 1969. gada 1. jūlijs, Komisija/Itālija, 24/68, EU:C:1969:29, 16. punkts.

Klasificēšana par diskriminējošu iekšējo nodokli

70. Savos rakstveida apsvērumos gan Nīderlandes, gan Slovākijas valdība ir apsvērušas iespēju, ka lietā izskatāmais maksājums varētu ietilpt LESD 110. panta darbības jomā. Līdzīgus apsvērumus tiesas sēdē izteica arī Komisija. Tomēr mans secinājums ir tāds, ka maksājums ietilpst LESD 30. panta darbības jomā un saskaņā ar nostiprinājušos judikatūru divi noteikumi, kuros papildus paredzēts mērķis aizliegt visus valsts nodokļu pasākumus, kas var diskriminēt preces no citām dalībvalstīm vai uz tām, liekot šķēršļus to brīvai apritei Eiropas Savienībā parastajos konkurences apstākļos, nevar tikt piemēroti kumulatīvi [50]. Ņemot vērā Līgumu vispārējo uzbūvi, viens un tas pats pasākums Līguma sistēmā nevar vienlaicīgi piederēt abām šīm kategorijām [51].

71. Ja Tiesai par minēto būs pretējs viedoklis un tā secinās, ka lietā izskatāmais maksājums neietilpst LESD 30. panta darbības jomā, būs nepieciešams pievērsties LESD 110. pantam. Tādēļ es īsi aplūkošu šo noteikumu.

72. Maksājums nav maksājums ar muitas nodoklim līdzvērtīgu iedarbību, bet gan iekšējais nodoklis LESD 110. panta nozīmē, ja tas izriet no vispārējas iekšējo nodokļu sistēmas, ko sistemātiski piemēro konkrētām preču grupām, pamatojoties uz objektīviem kritērijiem, neatkarīgi no preču izcelsmes vai galamērķa [52]. Lai arī LESD 110. pantā skaidri ir minētas tikai importētās preces, atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai šis noteikums ir attiecināms arī uz eksportētajām precēm [53].

73. Lai fiskālie noteikumi, kas tiek piemēroti dalībvalsts iekšienē, būtu aizliegti saskaņā ar LESD 110. pantu, tiem ir jābūt *diskriminējošiem* vai *aizsargājošiem* [54]. Šis noteikums ir ticis plaši interpretēts, ietverot visas nodokļu procedūras, kas apdraud vienlīdzīgu attieksmi pret valsts precēm un ievestajām (vai izvestajām) precēm. Tajā paredzētais aizliegums tādēļ ir piemērojams ikreiz, kad maksājums var atturēt preču, kuru izcelsme ir citās dalībvalstīs, ievešanu par labu iekšējai ražošanai [55]. Manā ieskatā, šie principi pēc analoģijas ir piemērojami maksājumiem, kas var atturēt vietējo preču izvešanu uz citām dalībvalstīm par labu iekšējam patēriņam.

74. Tiesa ir skaidri noteikusi, ka iekšējais nodoklis, kas tiek piemērots *bez izņēmuma*, "tomēr ir jāuzskata par tādu, kas pārkāpj [LESD 110. pantā] noteikto diskriminācijas aizliegumu, ja priekšrocības, kas rodas ar nodokli apliktajiem valsts ražojumiem, kuri tiek pārstrādāti un tirgoti valsts iekšējā tirgū, izmantojot ieņēmumus no maksājumiem, tikai daļēji kompensē šiem ražojumiem uzlikto apgrūtinājumu un tādējādi nelabvēlīgi ietekmē eksportētos vietējos ražojumus [..]. Šādā gadījumā eksportētajam ražojumam uzliktais maksājums, kas pēc būtības ir tiesisks, ir jāaizliedz tādā apmērā, kādā tas daļēji kompensē vietējā tirgū sagatavotam vai realizētam ražojumam uzlikto apgrūtinājumu un tas ir proporcionāli jāsamazina [..]. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru noteikt jebkādas diskriminācijas apmēru attiecībā uz eksportētajiem ražojumiem ir valsts tiesas kompetencē [..]. Šajā nolūkā tai atskaites laika periodā ir jāpārbauda finansiālā samērojamība starp kopējiem ieņēmumiem no iekšējā tirgū realizētajiem ražojumiem saistībā ar lietā izskatāmo maksājumu un priekšrocībām, kuras sniedz tieši šie ražojumi" [56].

50 Spriedums, 2008. gada 17. jūlijs, *Essent Netwerk Noord* u.c., C-206/06, EU:C:2008:413, 40. punkts un tajā minētā judikatūra.

51 Spriedums, 2014. gada 2. oktobris, *Orgacom*, C-254/13, EU:C:2014:2251, 20. punkts un tajā minētā judikatūra.

52 Spriedums, 2006. gada 8. jūnijs, *Koornstra*, C-517/04, EU:C:2006:375, 16. punkts un tajā minētā judikatūra.

53 Spriedums, 2003. gada 22. maijs, *Freskot*, C-355/00, EU:C:2003:298, 45. punkts un tajā minētā judikatūra.

54 Spriedums, 1992. gada 11. marts, *Compagnie commerciale de l'Ouest* u.c., no C-78/90 līdz C-83/90, EU:C:1992:118, 24. punkts.

55 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2007. gada 8. novembris, *Stadtgemeinde Frohnleiten* un *Gemeindebetriebe Frohnleiten*, C-221/06, EU:C:2007:657, 40. punkts.

56 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2002. gada 23. aprīlis, *Nygård*, C-234/99, EU:C:2002:244, 42. un 43. punkts un tajos minētā judikatūra.

75. Slovākijas valdība ir norādījusi, ka maksājums par tīkla pakalpojumiem ir jāuzskata par iekšējo nodokli, tomēr tas nekādā gadījumā nav diskriminējošs, jo tas tiek vienādi piemērots gan elektroenerģijai, kas tiek eksportēta no Slovākijas, gan elektroenerģijai, kas tiek patērēta Slovākijā, saskaņā ar objektīviem kritērijiem, neatkarīgi no tā, vai prece šķērso robežu.

76. Pamatojoties uz elementiem, kurus es esmu izpētījusi šo secinājumu 57.–61. punktā, es uzskatu, ka lietā aplūkotais maksājums var atturēt vietējas izcelsmes preču izvešanu par labu to iekšējam patēriņam. Savukārt attiecībā uz priekšrocībām, kas var rasties saistībā ar iekšēji patērētu vai eksportētu elektroenerģiju, jānorāda, ka Tiesai ir sniegts tikai vispārīgs apgalvojums, ka pasākums garantē transportēšanas tīkla uzticamību un darbību, pakalpojumu sniegšanu un ražotņu darbību. Tas pats par sevi nav pietiekami, lai novērtētu, vai šīs priekšrocības kompensē vienai elektroenerģijas kategorijai piemērotos apgrūtinājumus.

77. Valsts tiesai ir jāveic nepieciešamās pārbaudes un jāizdara nepieciešamie secinājumi, un tādējādi tā ir šīs tiesas atbildība, ka pamatlietas dalībnieki un persona, kas iestājusies lietā, norāda faktus saskaņā ar pieprasīto [57]. Gadījumā, ja, pamatojoties uz principiem, kas izriet no Tiesas judikatūras, izrādītos, ka lietā aplūkotais maksājums jebkādā veidā ir diskriminējošs vai aizsargājošs, tas ir jāuzskata par aizliegtu saskaņā ar LESD 110. pantu.

78. Tādējādi, ja Tiesa secinātu, ka pamatlietā izskatāmais maksājums neietilpst LESD 30. panta darbības jomā, šis maksājums būtu klasificējams kā iekšējais nodoklis, kas ir aizliegts saskaņā ar LESD 110. pantu, ja un tādā apmērā, kādā ir pierādīts, ka tas izriet no vispārējas iekšējo nodokļu sistēmas, kas tiek sistemātiski piemērota elektroenerģijai kopumā, pamatojoties uz objektīviem kritērijiem un neatkarīgi no tās izcelsmes vai galamērķa, bet tas pēc būtības ir diskriminējošs vai aizsargājošs. Atbilstošo faktisko apstākļu noskaidrošana un vajadzīgo secinājumu izdarīšana ir valsts tiesas kompetencē.

Secinājumi

79. Ņemot vērā iepriekš minēto, es ierosinu Tiesai uz *Okresný súd Bratislava II* (Bratislavas II rajona tiesa, Slovākija) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

Ņemot vērā valsts tiesas veicamo faktisko apstākļu izvērtējumu, tāds maksājums, kāds tiek aplūkots pamatlietā, kurš tiek uzlikts valstī ražotai elektroenerģijai, pamatojoties uz apstākli, ka tā ir šķērsojusi valsts robežu, ir maksājums ar izvedmuitas nodokļiem līdzvērtīgu iedarbību, kas ietilpst LESD 30. panta darbības jomā, ja tas ir piemērojams saistībā ar tirdzniecību starp dalībvalstīm. Šis maksājums ir arī aizliegts saistībā ar eksportu uz trešajām valstīm, jo šādi maksājumi saskaņā ar LESD 3. panta 1. punkta a) un e) apakšpunktu, 28. panta 1. punktu, 206. un 207. pantu ir Eiropas Savienības ekskluzīvā kompetencē.

57 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2002. gada 23. aprīlis, *Nygård*, C-234/99, EU:C:2002:244, 47. punkts.